

Preromantizmus – EPIKA (veľká epická próza)

Román môže byť aj vo forme listov (staršia forma) a román vo forme denníkových zápiskov.

JOHANN WOLFGANG GOETHE (1749 – 1832)

Nemec. Štúdium práva i neskoršiu prax zanedbával pre záujem o antických autorov, o vtedajšiu literatúru i drámu, ako aj pre bohatý spoločenský život.

UTRPENIE MLADÉHO WERTHERA

Werther prichádza na vidiek, aby zabudol na stratenú lásku. Na plese sa zoznami s krásnym dievčaťom Lottou, ktoré je už zasnúbené. Werther si uvedomuje silný cit a na istý čas odíde. Bez pohľadu na Lottu však nedokáže žiť. Nedokáže prijať, že jeho láska sa vydala za iného muža, ktorého si navyše aj on sám váži. Nepomáha mu ani náboženská viera. Keď ho Lotta požiada, aby

bmedzil návštevy ich domu, pretože sa ako verná a čestná žena nechce prehrešiť voči manželovi, rozhodne sa spáchať amovraždu.

Román je písaný formou listov. Hlavný hrdina píše listy svojmu priateľovi deň po dni, a tak aznamenáva dej.

éma:

Miesto a čas deja:

Kompozícia:

Postavy: **Werther** = mladý šľachtic, ktorý prichádza z veľkomesta do menšieho mesta

Lotte: manželka Alberta

Okázka 1:

16. júna

Prečo ti nepišem? – Splytuješ sa, hoci patríš k učeným ľuďom. Mal si uhádnuť, že sa mám dobre a že... Slovom, nadviazal som známosť, ktorá mi hlbšie zasiahla srdce. Mám... ja neviem.

Bude ťažké vyrozprávať ti poporiadku, ako sa stalo, že som spoznal jednu z najroztomilejších stvoričiek. Teším sa tomu a som šťastný, a preto asi nebudem vedieť všetko pravdivo opísať.

Spoznal som anjela! – Fúj! Veď to vraví každý o svojej vyvolenej, všakver? A predsa nie som schopný napísať ti, aká je dokonalá a prečo je dokonalá; slovom, celkom mi zaujala myseľ.

Taká čistá duša a taký um, toľká dobrota a taká rozhodnosť a taká vyrovnanosť v každodennom živote a v práci!

To všetko, čo ti tu o nej vravím, sú nemiestne, hlúpe táraniny, úbohé abstraktnosti, ktoré nevystihujú ani jedinú črtu jej bytosti. Nabudúce... Nie nabudúce, hneď teraz ti to chcem vyrozprávať. Ak to nespravím teraz, nestane sa to nikdy. Lebo, medzi nami, odvtedy, čo som začal písať, chcel som už tri razy položiť pero, dať si osedlať koňa a rozbehnúť sa za ňou. A hoci som sa dnes ráno zaprisahal, že k nej nepôjdem, podchvíľou pristupujem k obloku, aby som pozrel, ako vysoko je ešte slnce.

Nemohol som sa premôcť, musel som za ňou. Už som zasa doma, Wilhelm, zajem si na noc chleba s maslom a budem ti písať.

J. W. Goethe: Utrpenie mladého Werthera

Okázka 2:

16. júla

Ach, ako mi to prebehne všetkými žilami, keď sa môj prst znenazdajky dotkne jej prsta, keď sa nám nohy pod stolom stretnú! Odtiahnem sa ako od ohňa a tajomná sila ma opäť priťahuje – všetkých mojich zmyslov zmocňuje sa závrat. – Ó, a jej nevinnosť, jej prostá duša necíti, ako veľmi ma trýznia tie drobné dôvernosti. Keď si za reči ešte položí ruku na moju a zaujatá rozhovorom priblíži sa ku mne, takže nebeský dych jej úst môže dosiahnuť moje pery – nazdávam sa, že klesnem sfa zasiahnutý bleskom. – Ach, Wilhelm, ak sa niekedy opovážim toto nebo, túto dôveru...! Veď ma rozumieš. Nie, moje srdce nie je také skazené! Slabé! Slabé je dosť! – A nie je to skazenosť...?

J. W. Goethe: Utrpenie mladého Werthera

Okázka 3:

v ten istý deň, keď Werther písal priateľovi naposledy zaradený list – došlo to v nedeľu pred Vianocami – prišiel večer k Lotte a zastihol ju samotnú. Zaoberala sa usporadúvaním hračiek, vianočných darčiek, ktoré prichystala svojim malým súrodencom.

[...]

„Aj vám sa ujde,“ povedala Lotte, skrývajúc rozpaky za milý úsmev, „aj vám sa ujde podarúnok, ak budete dobrý, vosková sviečička a ešte niečo.“ – „A čo myslíte tým byť dobrý?“ zvolal. „Aký mám byť? Ako môžem byť dobrý, najdrahšia Lotte?“ „Vo štvrtok,“ povedala, „je Štedrý večer, prídu deti, aj otec, a každý dostane darček, a prídete aj vy – ale nie skôr.“ Werther sa zháčil. „Prosím vás,“ pokračovala, „už je raz tak, prosím vás pre pokoj svojej duše, to nemôže, nemôže takto zostať.“ Odvrátil od nej zrak, chodil hore-dolu po izbe a mrmľal si pomedzi zuby: To nemôže takto zostať!

[...]

„Nie, Lotte,“ zvolal, „už nikdy vás neuvidím!“ – „A to prečo?“ spýtala sa. „Werther, môžete, musíte k nám zasa prísť, len sa miernite. Ach, prečo ste sa narodili taký prchký, s takou neprekonateľnou náruživosťou, ktorá prilipne na všetkom, čoho sa raz dotknete! Prosím vás,“ pokračovala a chytila ho za ruku, „miernite sa!...“

[...]

Zaškrípal zubami a zachmúrene na ňu pozrel. Držala ho za ruku. „Len na chvíľočku pokojnú myseľ, Werther!“ povedala. „Či necítite, že sa klamete, že sa úmyselne nivočíte? Prečo mňa, Werther? Prečo práve mňa, veď patríam inému! Práve mňa! Bojím sa, bojím, že len nemožnosť získať ma vzbudzuje vo vás neodolateľnú túžbu.“ Vymanil si ruku z jej ruky, pozerajúc sa na ňu meravým, hnevľivým pohľadom. „Múdro!“ zvolal.

J. W. Goethe: Utrpenie mladého Werthera

Úlohy k ukážkam:

1. Charakterizujte

Werther

Lotte

2. Odôvodnite, prečo je Werther typ romantickej postavy

3. Hľadajte rozdiely vo forme zápisu v jednotlivých ukážkach. Identifikujte rozprávačov

4. Aká je idea textu, diela?.....

5. V ktorej z možností je pomenovaná príčina Wertherových výčitiek svedomia z ukážky 2?

a) vyčíta si lásku k vydatej žene

b) vyčíta si Lottino nadbiehanie

c) Je mu trápne, že zneužíva dôveru dievčaťa

d) Bojí sa, že podľahne telesnej túžbe po Lotte

6. Aká je vnútorná kompozícia diela?

Expozícia.....

Kolízia.....

Kríza

Peripetia

Rozuzlenie/záver.....

7. Nájdite preromantické znaky diela:

.....

.....

.....

.....

8. Potvrďuje ukážka 3 tvrdenie, že Lotta nenesie svoj podiel na Wertherovom osude? Ako by ste sa zachovali vy?

Čo by ste mu poradili?

9. Zdramatizujte **ukážku 3**.